

O Levstikovi prestavi moram reči, da je vseskozi vestna in vzorna, kongenialna z originalom, kakor je bilo pričakovati pri tako delavnem prelagatelju. Njegove uvodne besede o avtorju so v Mériméejevem slogu bistvene in vnikljive. Omenil bi samo dvoje netočnosti, ki jih je po vsej priliki skotil tiskarski škrat. Gledišče Klare Gazulove je obelodanil Joseph l'Estrange ne J. d'Estrelle. Carmen je prišla nekaj let pozneje na svet, nego čitamo v uvodu. Je li «sesljati» (str. 11.), ki pomeni v slovenščini «govoriti s namesto š», primeren izraz za «aspirer»? V mojem narečju bi se dejalo «slékati». Doslej sem smatral «garje» (63) za žensko stvar kakor njih grško-latinsko osnovo «agria». «Romanščina» (93) za cigansčino ni priporočljiva, ker nam znači že drugo jezikovno skupino. Korektura Dodatka (89—95) ni bila brezhibna, saj so posamezni stavki zablodili med opazke na str. 11., 87. i. dr. Dr. Breznik bo ugotovil, da se Vladimir Levstik ne strinja v vseh podrobnostih z njegovim pravopisom, pomot v ciganskih citatih pa ne bo nihče zapazil. A. Debeljak.

Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino. III. letnik. Urejajo in izdajajo: Fr. Kidrič, R. Nahtigal, Fr. Ramovš. Ljubljana. 1921—1922. 162 str. 38 Din.

Velikodušna podpora pokrajinske vlade in požrtvovalnost naročnikov in sotrudnikov sta omogočili, da se je lahko zaključil tretji letnik tega znanstvenega glasila, ki se vedno lepše razvija. Tako je ta letnik obenem tudi lep dokaz naše kulturne žilavosti, ki zmaguje celo čase, ki so, kakor n. pr. današnji, potopljeni v popolnoma nasprotno interese.

Bogato znanstveno gradivo, ki ga prinaša v tem letniku osem znanstvenikov, je izbrano in urejeno tako, da lahko poleg strokovnjakov zanima tudi širše izobraženstvo. Na prvem mestu stoji članek prof. Nahtigala o instrumentalu ženskih substantivov ednine (ženo, ženoj, ženov, ženom), ki ga je pariška «Revue des études slaves» (II, str. 169.) takoj pozdravila kot neizmerno važen donesek h karakteristiki in klasifikaciji slovanskih jezikov tako glede njih zgodovinskega razvoja kakor glede njih današnjega medsebojnega razmerja. P. Skok in Fr. Ramovš razlagata postanek slovenskih krajevnih imen «Oglej» in «Celje». Fr. Ramovš je poleg tega prispeval še celo vrsto razlag slovenskih besed, med katerimi bo v prvi vrsti širšo javnost zanimal pač «Kobarid». Enako pozornost zaslužijo Skokove razlage naših svetniških imen, posebno rešitev že več ko stoletne uganke, ki je mučila naše jezikoslovce že od Kopitarja naprej, namreč, kako je nastalo ime «Jernej». R. Nahtigal prinaša novo gradivo za razlago besede «prešušstvo», A. Bajec razpravlja o prvotnem padajočem naglasu v rezijanskem narečju. J. Kelemine slovarski doneski iz domačega narečja, ki jih jezikoslovno tolmači, so komaj začetek in se bodo nadaljevali. Naj bi naše izobražence, ki se zanimajo za našo govorico, podžgali, da bi se zopet lotili zbiranja našega besedja. To delo se je svoje dni smatralo za nekako častno rodoljubno delo, danes pa je popolnoma zanemarjeno. Potrebno je ravno tako, kakor je bilo pred petdesetimi leti; povrh pa imamo danes tudi mnogo več strokovnjakov, ki tako gradivo za svoje študije potrebujejo.

Nekak značilen simbol naše znanstvene preteklosti so Fr. Kidriča «Opombe k protireformacijski (katoliški) dobi v zgodovini slovenskega pismenstva», ki so potekle iz piščevih sistematičnih raziskav našega starejšega slovstva. Ta članek je v ozki zvezi s člankom istega pisca «O sumljivih naslovih knjig v zgodovini južnoslovanskega pisemstva reformacijske dobe», ki ga je prinesla praška «Slavia» (I, 360—378), in «Doneski za zgodovino slovenskega lekcionarja in slovenske pridige od konca srednjega veka do leta 1613. (1699.)» ki ga je

~ Jarilo z Dediščino, Gospod moj gromi, Zove
Zupani ~ spomni se. Dnevnik jubilej udani Kidrič
A. Podlani jun
(Febote 17/3 1923)

princeci «Bogoslovni vestnik» (III, 149—169). Sistematični graditelj bodoče stavbe naše starejše književne zgodovine je takoj uvidel, da mora najprej na stávbíšču podreti razne fantastične zgradbe dobro mislečih, a za tako delo popolnoma nesposobnih diletantov in odstraniti mnogo nepotrebne in neporabnega gradiva, ki so ga navlekli. Kidričevi članki se mestoma čítajo kakor prave humoreske: samo smeje se človek, ko gleda, kako so razni ljudje drug drugega prepisovali in učeno modrovali o knjigah, ki jih niso nikdar imeli v rokah, ker sploh ne eksistirajo, niso slovenske ali pa obsegajo vse kaj drugega. Iz slovenske bibliografije bo na ta način sicer izginilo nekaj naslovov, toda ta primanjkljaj je bogato odtehtan z novimi, doslej neznanimi tiski slovenskih protestantov in s solidnostjo temeljev bodoče zgradbe naše starejše slovstvene zgodovine.

Vebrov članek «o razmerju med besednim in stvarnim doživljajem» bo v enaki meri zanimal ne le filozofe in filologe, ampak sploh vse one naše izobrazence, ki s pisano ali tiskano besedo izkušajo podajati drugim svoje misli in o načinu tega podajanja razmišljajo. Med drobižem se nahaja notica o proslavi petdesetletnega znanstvenega delovanja poliskega slavista J. Baudouina de Courtenay, ki si je stekel velike zasluge za raziskavo slovenskih narečij, posebno zapadnih, n. pr. rezijanskega. Skrbno sestavljena bibliografija, ki jo je priredil J. Slesinger, prinaša vsa «Slovenica», ki so na polju jezikoslovja, slovstva in zgodovine izšla v dobi od julija 1920. do konca leta 1921.

«Časopis», ustanovljen v natežjih časih sredi grozot svetovne vojne, nastopa svoj IV. letnik. Ob stran mu bo stopil «Zbornik znanstvenih razprav», ki ga izdaja «Znanstveno društvo za humanistične vede v Ljubljani». Oba sta — poleg drugih publikacij, ki jih izdajajo ljubljanski vsučiliški profesorji — dokaz, da se ljubljanska univerza zaveda svojih pravih nalog in dolžnosti. V koliki meri jih lahko vrši, pa je odvisno od umevanja tega dela in od podpore, ki jo zanje dobiva v širših vrstah našega kulturnega občinstva. J. A. G.

Kronika.

Drama. Veličasten in drzen poizkus Hudožestvenikov, pokazati na odru v posameznih prostih slikah enega najsilnejših romanov, kar jih je ustvaril duh na zemlji, Dostojevskega «Brate Karamazove», je očitvidno vzpodbodel upravo naše drame in ji navdahnil pogumno in precej predrzno misel, preizkusiti se tudi na našem odru s tem nadčloveškim oblikovalcem duš in usod. Res, Dostojevskega romani malone vsévprek naravnost izzivajo vprizoritev in akcijo na odru; kakor je pisatelj v nekaterih delih svojih povesti težak in neokreten v svoji široko razpredeni nevprizorljivi epičnosti, tako je v drugih delih kratek, koncizen in vihari v njih najelementarnejša dramatičnost, ki skoro kriči po odru. Vendar pa je ta dvojnost konstitucije — ki je naposled svojstvo vsakega epičnega dela — naraven vzrok, da najboljša vprizoritev, najsičajnejša interpretacija in kreacija oseb ne more do dna izčrpati notranjega bogastva kakoga epičnega dela, iz enostavnega vzroka, ker je tehnika romana bistveno različna od tehnike drame in ker nastopajoče osebe in njih značaji žive in se razvijajo v drami po drugih zakonih nego v povesti. Zato mora vsaka taka vprizoritev raztrgati delo na dvoje: kar pride na oder, je samo torso, včasih celo šibkejši del in zavoljo tega v nevarnosti, da ne uspe. No, pri Dostojevskem seveda take nevarnosti ni.